

О. ХЕНРИ

ПОСЛЕДНИЯТ ЛИСТ

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1977

chitanka.info

В един малък квартал западно от Уошингтън скуеър улиците изведнъж щурват и се преплитат и пречупват в малки отрязъци, наречени „площадки“. Тези „площадки“ образуват чудновати ъгли и криви. Една улица се пресича сама със себе си дори два пъти. Някакъв художник открил веднъж съвсем неподозирана възможност в тази улица. Ами ако инкасаторът от магазина, тръгнал по нея със сметката за бои, хартия и платно, неочаквано срещне сам себе си да се връща, без да е получил нито цент от сметката!

И ето че хората на изкуството плъпнали из своеобразния квартал Гринич Вилидж, търсейки прозорци със северно изложение, фронтони от деветнайсети век, холандски мансарди и ниски наеми. После пренесли от Шесто авеню няколко тенекиени канчета, един-два мангала и основали „колония“.

Сю и Джонси имаха ателие на най-горния етаж в една неизмазана триетажна къща. „Джонси“ беше умалително от Джоана. Едната бе от щата Мейн, а другата — от Калифорния. Двете се бяха запознали на масата в една гостилница на Осма улица и се оказа, че възгледите им за изкуството, салатата от цикория и-широките женски ръкави съвпадат напълно, което доведе и до общото ателие.

Това стана през май. През ноември един студен чужденец, когото докторите нарекоха Пневмонии, се разшета невидим из колонията, като докосваше ту един, ту друг с ледените си пръсти. В източната част този сарап крачеше смело и поразяваше десетки жертви, но тук плетеницата от тесни, обрасли с мъх „площадки“ затрудняваше неговия ход.

Господин Пневмонии в никакъв случай не можеше да се нарече галантен кавалер. Едно крехкичко момиче с кръв, изтъняла от калифорнийските ветрове, едва ли можеше да бъде равностоен противник за този стар разбойник с кървави пестници и тежко дишане. Но той повали и Джонси; и тя лежеше неподвижно на изписания железен креват и гледаше през холандския прозорец калкана на съседната неизмазана къща.

Една сутрин загриженият доктор с леко движение на рошавите си прошарени вежди повика Сю в коридора.

— Вероятността да прескочи трапа е, да речем, едно на десет — каза той и стърси живака на термометъра. — И то само ако в нея има воля за живот. Вземете ли болният страната на гробаря, всички лекарства

са безсилни. А вашата госпожичка вече е решила, че няма да я бъде. Да я гнети някаква мисъл?

— Ами... беше си наумила, че един ден непременно трябва да нарисова Неаполския залив.

— Да рисува? Глупости! Не я ли гнети нещо по-сериозно — мисълта за някакъв мъж например?

— Мъж ли? — възкликна Сю и гласът ѝ звънна рязко като разхлабена струна. — Нима един мъж заслужава... Но не, докторе, няма такова нещо!

— Така, значи, това е просто безволие — каза докторът. — Аз ще направя всичко, на което науката — в мое лице — е способна. Но щом пациентът ми започне да брое каретите на погребалното си шествие, аз приспадам петдесет процента от лечебната сила на лекарствата. Ако направите така, че поне веднъж да ви попита какви ръкави ще се носят тази зима, гарантирам ви двойно по-голяма вероятност да се оправи.

След като докторът си отиде, Сю се затвори в ателието и плака, плака, докато хартиената салфетка се превърна в каша. После взе статива си и влезе със смела крачка в стаята на Джонси, като си подсвиркуваше някакъв шлагер.

Джонси лежеше почти незабележима под завивките, обърнала глава към прозореца, Сю помисли, че е заспала и престана да свири.

Тя нагласи статива и се зае да рисува с туш илюстрация за разказ в списание. Младите художници си проправят път към Изкуството, като илюстрират разказите, с които младите писатели си проправят път към Литературата.

Докато нахвърляше фигурата на героя на разказа — каубой от Айдахо с елегантен брич и с монокул на носа, до слуха ѝ няколко пъти долетя тих шепот. Тя приближи припряно до кревата. Очите на Джонси бяха широко отворени. Тя гледаше през прозореца и броеше — броеше в обратен ред.

— Дванайсет — произнесе тя и след малко: — единайсет; и после: — десет, девет, осем, седем — последните две почти на един дъх.

Обезпокоена, Сю погледна навън. Какво имаше за броење? Виждаше се само голият, мрачен двор и на двадесет крачки — калканът на неизмазаната къща. Една стара, прастара лозница, чепата и изгнила към корените, пълзеше до средата на калкана. Студеният дъх

на есента беше смъкнал листата и сега клоните, вкопчани в ронещите се тухли, голееха като скелет.

— Какво има, мила? — попита Сю.

— Шест каза едва чуто Джонси. — Сега падат по-бързо. Преди три дни бяха близо сто. Главата ме заболяваше да ги броя. А сега е много лесно. Ето още един. Останаха само пет.

— Какво пет, мила? Кажу ми на твоята Сюди.

— Листа. На лозницата. Когато капне и последният, ще си отида и аз. Знам си го от три дни. Докторът не ти ли каза?

— За първи път чувам тази глупост — отвърна Сю с великолепно пренебрежение. — Какво общо имат листата на старата лозница с твоето оздравяване? А ти толкова обичаше тази лозница, немирнице. Я не оглупявай! Та докторът ми каза тази сутрин, че ще оздравееш, скоро... чакай, как каза точно? Че вероятността е десет на едно. Да не мислиш, че когато се возим на трамвай или минаваме покрай някоя новострояща се сграда вероятността да останем живи е по-голяма? Опитай сега бульона и остави твоята Сюди да завърши илюстрацията си, че да може да я пробута на редактора и да купи вино за болното си дете и свински пържоли за собствения си търбух.

— Безсмислено е да купуваш повече вино — отвърна Джонси, забила поглед в прозореца. — Ето, отиде още един. Не, не искам никакъв бульон. Останаха само четири. Искам да видя как ще се отрони и последният, преди да се стъмни. Тогава ще си отида и аз.

— Джонси, мила — каза Сю, като се наведе над нея, — обеща ми, че ще затвориш очи и няма да гледаш през прозореца, докато не завърши илюстрацията. Утре трябва да я предам. Нужна ми е светлина, иначе бих спуснала щорите.

— Не можеш ли да рисуваш в другата стая? — попита студено Джонси.

— Предпочитам да стоя при теб — отвърна Сю. — И освен това не искам да се вторачваш в тези глупави листа.

— Кажу ми, когато свършиш — промълви Джонси и затвори очи, бледа и неподвижна като повалена статуя, — защото искам да видя как ще падне последният. Омръзна ми да чакам. Омръзна ми да мисля. Ще ми се да се отърва от всичко и да полетя надолу, надолу, като някое от тези нещастни, уморени листа.

— Помъчи се да заспиш — каза Сю. — Аз трябва да повикам Берман за модел, за да нарисувам стария златотърсач-отшелник. Ще се върна след минутка. Ти не мърдай през това време.

Старият Берман беше художник, който живееше на партера, точно под тяхното ателие. Това беше над шестдесетгодишен човек, с брада на Микеланджеловия Мойсей, която се виеше надолу от глава на сатир по тяло на гном. Берман не бе успял в изкуството. Четиридесет години бе въртял четката, без да се домогне дори до полите на своята Муза. Цял живот се готвеше да създаде шедьовър, а още не бе го започнал. От няколко години не бе рисувал нищо освен някоя и друга табелка или фирма. Припечелваше по нещичко и като позираше на младите художници от „колонията“, които нямаха възможност да плащат на професионален модел. Той пиеше джин до забрава и все говореше за своя бъдещ шедьовър. Иначе беше сприваво старче, което се отнасяше с крайно презрение към всякакви сантименталности и смяташе себе си за овчарско куче, чиято задача е да пази двете млади художнички от горното ателие.

Сю намери Берман в полутъмната му бърлога долу, цял умирисан на хвойна. В единия ъгъл стоеше на триножник недокоснатото платно, което вече двадесет и пет години чакаше първите мазки на шедьовъра. Тя обясни на стареца каква муха е влязла в главата на Джонси и изрази опасенията си, че момичето, леко и крехко като лист, може да си отлети, когато угаснат и последните искрици на желанието му за живот. Стария Берман, чиито зачервени очи явно се насълзиха, се развика ядосано, възмутен от тези идиотски фантазии.

— Какфо? — кресна той. — Как е възможна такава клупост — та умреш, сащото листата пада от проклета лосница! Са пърфи път чува такава клупост. Не, не шеляя та ви посира са фаш клупаф отшелник. Как топуснахте да си напие ф клава такава нещо? Ах, коркото момише!

— Тя е много болна и отслабнала — каза Сю — и от температурата й идват разни болезнени и странни мисли. Добре, господин Берман, щом не искате да ми позирате, недейте. Но ако искате да знаете, вие сте един отвратителен стар... стар дърдорко.

— Шенски рапоти! — възмути се Берман. — Кой касал, че няма да ви посира? Та фървим. Идвам с фас. Половин час кофоря, че искам да ви посира! Поше мой! Как моша това хупаво момише та се

располое. Етин ден ще нарисувам мой шедьовър и всички ще се махне оттук. Та, та!

Когато се качиха горе, Джонси спеше. Сю спусна щорите додолу и направи знак на Берман да мине в другата стая. Там двамата пристъпиха до прозореца и със страх се взряха в лозницата. После се спогледаха, без да продумат. Валеше студен, упорит дъжд, примесен със сняг. Берман, облечен в старата си синя риза, седна на едно котле вместо камък, да позира като златотърсач-отшелник.

На другата сутрин, когато Сю се събуди, след като бе спала само един час, тя видя, че Джонси се взира с помътнели, широко отворени очи в спуснатите зелени щори.

— Вдигни ги, искам да погледна навън — изкомандува шепнешком тя.

Сю се подчини с нежелание.

След проливния дъжд и бесните пориви на вятъра, който не бе спрял цяла нощ, на фона на неизмазания калкан все още се виждаше един лист. Последният. Все още зелен при дръжката, но докоснат от жълтевината на гниlostта и развалата по разчленените краища, той се държеше смело на една клонка на двадесетина стъпки от земята.

— Това е последният — каза Джонси. — Бях сигурна, че нощес ще падне. Какъв вятър духаше само! Но той ще падне днес и тогава ще си умра и аз.

— Боже мой! — въздъхна Сю и наведе умореното си лице над възглавницата. — Помисли поне за мен, щом не искаш да мислиш за себе си. Какво ще правя без теб?

Но Джонси не отговори. Всичко на този свят е чуждо на душата, която се готви да се отпрати по своя незнаен, далечен път. Колкото повече се късаха нишките, които я свързваха с хората и с живота, толкова повече я завладяваше болезнената приумица.

Денят си отиваше, но дори в здрача те виждаха на фона на калкана самотния лист на лозницата, който продължаваше да се държи. После, с падането на нощта севернякът отново се надигна, по стъклата заплющя дъжд и се застича на потоци от ниската холандска стряха.

Щом се развидели, Джонси — това момиче нямаше милост! — поиска пак да се вдигнат щорите.

Листът все още си стоеше на мястото.

Джонси лежа дълго, загледана в него. После повика Сю, която и подгръваше пилешкия бульон на газовата печка.

— Сюди, аз бях непослушно момиче — каза Джонси. — Този последен лист, изглежда, остана, за да ми покаже колко съм лоша. Грехота е човек да иска да умре. Сега можеш да ми дадеш малко бульон, а после мляко с портвайн... Или не, дай ми първо огледалото, а след това ми подложи възглавници, че да мога да седна в леглото и да те гледам как готвиш.

Един час по-късно тя каза:

— Сюди, надявам се един ден да нарисувам Неаполския залив.

След обед дойде докторът и Сю намери някакъв предлог да излезе с него в коридора.

— Днес има много по-голяма надежда — каза докторът, като пое слабичката, трепереща ръка на Сю. — Грижете се добре за нея и ще спечелите битката. А сега трябва да навестя долу друг болен. Казва се Берман — някакъв художник, доколкото разбрах. Също пневмония. Той е стар, изнемощял човек, а заболяването е в много остра форма. За него няма надежда, но въпреки това днес ще го изпратя в болница — там има повече удобства.

На другия ден докторът каза на Сю:

— За нея вече няма никаква опасност. Вие победихте. Сега само силна храна и добро гледане — друго не е нужно.

Следобед Сю се приближи до леглото на Джонси, доплитайки доволна един съвсем син и съвсем ненужен шал, и я прегърна с една ръка заедно с възглавниците.

— Трябва да ти кажа нещо, бяла мишко — подзе тя. — Господин Берман е умрял днес в болницата от пневмония. Лой се разболя само преди два дни. Сутринта на първия ден портиерът го намерил долу в стаята му почти в безсъзнание. Обувките и дрехите му били вир-вода и студени като лед. Никой не можел да си представи къде може да е ходил в такава ужасна нощ. После намерили един фенер, който все още горял, стълбата, взета от мястото ѝ, няколко захвърлени четки и една палитра с жълта и зелена боя и... Я погледни през прозореца последния лист на лозницата. Не ти ли е направило впечатление, че той не трепти, изобщо не помръдва от вятъра? Да, мила, това е шедьовърът на Берман — нарисувал го е в онази нощ, когато се е отронил последният лист.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.